

ความสัมพันธ์ของเพศ สถาบันการศึกษาและการอบรมวิชาชีพต่อจิตสำนึก เชิงจริยธรรมการสื่อข่าวดิจิทัลของนักศึกษาด้านสื่อสารมวลชน

วันที่รับบทความ: 30 มีนาคม 2568
วันแก้ไขบทความ: 14 พฤษภาคม 2568
วันตอบรับบทความ: 29 มิถุนายน 2568

วัฒณี ภูวทิศ ¹

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของเพศและสถาบันการศึกษากับจิตสำนึกเชิงจริยธรรมการสื่อข่าวของนักศึกษาที่เรียนด้านสื่อสารมวลชนที่เข้าร่วมและไม่เข้าร่วมการอบรมทางวิชาชีพ วิธีการวิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงผสมผสาน คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างหลายขั้นตอนจำนวน 425 คน และแบบเฉพาะเจาะจง 25 คน รวมทั้งสิ้น 450 คน ใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าที่และการวิเคราะห์ความแปรปรวน ผลการวิจัย พบว่า สถาบันการศึกษาและการอบรมทางวิชาชีพมีความสัมพันธ์กับจิตสำนึกเชิงจริยธรรมการสื่อข่าวดิจิทัล ซึ่งจิตสำนึกเชิงจริยธรรมการสื่อข่าวดิจิทัลของนักศึกษาสื่อสารมวลชนที่เข้าร่วมและไม่เข้าร่วมการอบรมวิชาชีพแตกต่างกัน โดยอยู่ระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาจิตสำนึกเชิงจริยธรรมแยกเป็นรายด้านพบว่า การคิดประเด็นเพื่อรวบรวมข้อมูล และการรายงานนำเสนอข่าวอยู่ระดับสูง ทั้งนี้ นักศึกษาด้านสื่อสารมวลชนให้เหตุผลเชิงจริยธรรมการสื่อข่าวดิจิทัลว่า ต้องตรวจสอบข้อมูลจากแหล่งข่าวให้รอบคอบก่อนการรายงานข่าว เพราะอาจเกิดความผิดพลาดหรือสร้างความเข้าใจผิดต่อบุคคลที่เกี่ยวข้องได้ เกณฑ์การคัดเลือกข่าวควรเน้นประโยชน์ต่อชีวิตประจำวันของผู้รับสารมากกว่ายึดตามกระแสสังคม เนื้อหาข่าวต้องถูกต้อง หลีกเลี่ยงการใช้ภาพที่ไม่เหมาะสมเพื่อดึงดูดความสนใจ ที่อาจเสี่ยงต่อการฟ้องร้อง ผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มหาวิทยาลัยสามารถนำข้อมูลมาใช้ออกแบบหลักสูตรการเรียน หรือองค์กรสื่อใช้สร้างหลักสูตรในโครงการอบรมบุคลากร เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกเชิงจริยธรรมในการทำงานต่อไป

คำสำคัญ: จิตสำนึกเชิงจริยธรรม; การอบรมทางวิชาชีพ; ข่าวยุคดิจิทัล; นักศึกษานิเทศศาสตร์

ประเภทบทความ : บทความวิจัย

¹ อาจารย์, ภาควิชาการสื่อสารและสื่อใหม่ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, 9/1 หมู่ 5 เขตคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี 12110

* ผู้รับผิดชอบบทความ อีเมล: Email: wattanee.p@bu.ac.th

The Relationship between Gender, Education, and Training on Digital News Ethical Consciousness of Mass Communication Students

Received: 30 March 2025

Revised: 14 May 2025

Accepted: 29 June 2025

Wattanee Phoovatis¹

Abstract

This research investigates the relationships between gender, educational institutions, and the ethical consciousness in digital news reporting among mass communication students who have undergone professional training and who have not. A mixed-methods approach was employed, consisting of quantitative data from 425 students selected via multistage sampling and qualitative data from 25 students selected via purposive sampling, totaling 450 participants. Data were collected by using questionnaires and in-depth interviews, and were analyzed using t-tests, ANOVA. The results show that gender, type of educational institution, and participation in professional training influenced students' ethical consciousness which was at a medium level. When considering consciousness in each aspect, students who had undergone training exhibited higher levels of ethical reasoning, particularly in critical thinking during information gathering and news presentation. The qualitative data revealed that students emphasized daily life rather than social behavior, accuracy, verification of sources, and avoidance of sensational or misleading contents and inappropriate images which attract attention but could lead to a claim. The findings offer valuable insights for universities and media organizations to design curriculum and professional development programs that strengthen ethical awareness in future media professions.

Keyword: Ethical Consciousness; Professional Training; Digital News; Mass Communication Students

Type of Article: Research Article

¹ Lecturer, Communications and New Media, Department, School of Communication Arts, Bangkok University, Pathum Thani, 9/1 Village No. 5, Khlong Luang District, Pathum Thani Province 12110

* Corresponding author Email: wattanee.p@bu.ac.th

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัญหาเชิงจริยธรรมการนำเสนอข่าวสื่อสารมวลชนปรากฏอย่างต่อเนื่อง ในช่วง 3-5 ปีที่ผ่านมา ดังที่ทองพล มุขรัยและคณะ (2566) ระบุว่า ยุคดิจิทัลที่มีการใช้เทคโนโลยีสื่อสารในการปฏิบัติงานด้านการข่าวสารที่ทันสมัย และการนำเสนอข่าวสารที่นำไปสู่การสร้างความเข้าใจ ความสัมพันธ์ ตลอดจนความเชื่อมโยงของผู้คนในสังคมผ่านสื่อโซเชียลมีเดีย ปัญหาของสื่อมวลชน โดยเฉพาะเรื่องทางกฎหมายและจริยธรรมการนำเสนอข่าวสาร และมีอิทธิพลในสังคมต่อผู้รับสาร ทำให้เกิดผลกระทบทั้งเชิงบวกและเชิงลบสอดคล้องกับสุทธิชัย หยุ่น (2555) กล่าวว่า “หากนักข่าวหลงเข้าใจผิดคิดว่าความเร็วคือทุกอย่าง มองข้ามความลึกและความกว้าง ก็เป็นแค่ นักข่าวที่ไม่ได้ใช้สมองและความสามารถในการแยกแยะข่าวและข้อมูลแก่ประชาชน” ซึ่ง Avil'es et al. (2004) กล่าวว่า ผลกระทบของเทคโนโลยีใหม่ต่อทัศนคติและการปฏิบัติงานของผู้สื่อข่าวทั้งระดับองค์กรและระดับชาติ การเข้าใจเรื่องดิจิทัลอย่างถ่องแท้มีผลต่อกระบวนการทำงานและการมีทักษะหลากหลาย การเตรียมการด้านเทคโนโลยีสัมพันธ์กับคนรุ่นใหม่ในห้องข่าวและความกังวลถึงการแข่งขันด้านความเร็วมากกว่าความถูกต้องของข่าวสาร รวมทั้ง Cleary (2006) และ Giel (2002) พบว่า ปัจจัยสำคัญที่เอื้อให้เกิดการพัฒนาการทำงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นคือการฝึกอบรมทางวิชาชีพ แม้ว่าองค์กรข่าวในสหรัฐอเมริกาจะใช้งบประมาณเฉลี่ยน้อยกว่า 1-4 เปอร์เซ็นต์ของงบประมาณทั้งหมดสำหรับการฝึกอบรมวิชาชีพประจำปีของบุคลากรก็ตาม

ทั้งนี้จริยธรรมทางวิชาชีพเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อบุคคลนั้นต้องมีจิตสำนึก รับรู้และเรียนรู้ในสิ่งที่เกิดขึ้นทั้งต่อตนเองและสังคม โดยเฉพาะมหาวิทยาลัยเป็นศูนย์กลางการบ่มเพาะองค์ความรู้ ทักษะปัญญา ระบบคิดอย่างสร้างสรรค์ที่นำไปสู่พฤติกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรมให้กับเยาวชน (ชัยพร เหลืองแท้ ประยูร แสงใส และเอกฉัตร จารุเมธิชน, 2558; ประภาศรี สีหะอำไพ, 2543) เพื่อปฏิบัติงานจริงอย่างมีคุณภาพโดยมีคุณสมบัติตรงตามที่สถานประกอบการต้องการคือ คนเก่ง คนดีและมีสุขหรือพึงพอใจ (เจ้าอธิการบุญช่วย อัยวงศ์, 2563) ขณะที่วิกฤตคนทำงานสื่อ แค่ครึ่งปี 67 ถูกเลิกจ้างแล้วกว่า 300 คน (Bebanews, 2024) หรือสำนักข่าวใหญ่ AP เลิกจ้างพนักงาน 8 เปอร์เซ็นต์ เร่งปรับตัวสู่ยุคดิจิทัล (Aindravudh, 2024) แต่นักศึกษาที่เรียนสื่อสารมวลชนยังมุ่งมั่นที่จะเป็นทำงานในตลาดการแข่งขันของอุตสาหกรรมการผลิตเนื้อหาในยุคดิจิทัลอยู่ ทั้งที่ผลกระทบเชิงจริยธรรมก็ยิ่งเกิดขึ้นอย่างสม่ำเสมอ ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญศึกษาความสัมพันธ์ของเพศและสถาบันการศึกษาส่งผลต่อจิตสำนึกเชิงจริยธรรมการสื่อข่าวยุคดิจิทัลของนักศึกษาที่เรียนด้านสื่อสารมวลชนทั้งที่ผ่านการอบรมและไม่ผ่านการเข้าอบรม รวมทั้งการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมแต่ละขั้นตอนของการสื่อข่าว เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานและแนวทางของมหาวิทยาลัยในการกำหนดนโยบายหรือวางแผนหลักสูตรการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของเพศ สถาบันการศึกษาและการอบรมวิชาชีพต่อจิตสำนึกเชิงจริยธรรมการสื่อข่าวยุคดิจิทัลของนักศึกษาที่เรียนด้านสื่อสารมวลชน

2. เพื่อศึกษาจิตสำนึกเชิงจริยธรรมการสื่อข่าวยุคดิจิทัลของนักศึกษาที่เรียนด้านสื่อสารมวลชนที่เข้าร่วมและไม่เข้าร่วมการอบรมวิชาชีพ

ขอบเขตการศึกษา

1. ขอบเขตของเนื้อหาและตัวแปร มุ่งศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตสำนึกเชิงจริยธรรมในการสื่อข่าวยุคดิจิทัล ได้แก่ เพศ สถาบันการศึกษา และการอบรมทางวิชาชีพ ตลอดจนการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในการกระบวนการทำงานข่าว เพื่อหาแนวทางปรับปรุงเนื้อหาหลักสูตรการเรียนให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและพฤติกรรมของผู้บริโภคข่าวสาร
2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือนักศึกษาที่เรียนด้านสื่อสารมวลชนจำนวน 10 แห่งในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวนทั้งสิ้น 450 คน
3. ขอบเขตด้านระยะเวลา ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูล ระหว่างปีพุทธศักราช 2567-2568

ประโยชน์ที่รับจากการศึกษา

1. ทราบถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตสำนึกเชิงจริยธรรมการสื่อข่าวยุคดิจิทัลของนักศึกษาที่เรียนด้านสื่อสารมวลชนที่เข้าร่วมและไม่ได้เข้าร่วมการอบรมทางวิชาชีพ
2. นักวิชาการและนักวิจัยสามารถนำผลการศึกษาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการกำหนดหรือวางแผนผลลัพธ์การเรียนรู้ของหลักสูตรการเรียน หรือนำไปประกอบในประเด็นการวิจัยที่เกี่ยวข้องต่อไป
3. สมาคมและองค์กรวิชาชีพสามารถนำผลการศึกษาเพื่อออกแบบหลักสูตรการอบรมทางวิชาชีพให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางอุตสาหกรรมสื่อ

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดจิตสำนึกเชิงจริยธรรมกระบวนการสื่อข่าว

Yonelinas (2001) อธิบายจิตสำนึกคือ สภาวะการตื่นตัวของมนุษย์ที่สามารถรับรู้และเรียนรู้ในสิ่งที่เกิดขึ้นต่อตนเองและสังคมเกิดขึ้นกับความรู้สึกหรือรับรู้ในสิ่งที่เป็นอย่างและควรจะเป็น จิตสำนึกของแต่ละบุคคลขึ้นอยู่กับพื้นฐานจิตใจและพื้นฐานความรู้ ทฤษฎีความแตกต่างระหว่างบุคคล สถาบันการศึกษาที่เปิดหลักสูตรการเรียนด้านสื่อสารมวลชน ตลอดจนการอบรมวิชาชีพกับสมาคมวิชาชีพต่าง ๆ ทั้งนี้จิตสำนึกเชิงจริยธรรมการสื่อข่าว ตามกรอบของสมาคมวิชาชีพสื่อ ได้แก่ การคิดประเด็นเพื่อรวบรวมข้อมูล การคัดเลือกประเด็น การรายงานและการนำเสนอ และการติดตามผลกระทบหลังการเผยแพร่ ยึดหลักความซื่อสัตย์ การอ้างอิงแหล่งข่าว การไม่ละเมิดสิทธิส่วนบุคคล เคารพความเป็นมนุษย์ ความอิสระปราศจากความเป็นธุรกิจ

สภาสื่อมวลชนแห่งชาติ (2567) ระบุข้อบังคับว่าด้วยจริยธรรมแห่งวิชาชีพสื่อมวลชน หมวด 1 ข้อที่ 3 “ข่าว” หมายถึง เนื้อหาที่เป็นข้อเท็จจริงจากเหตุการณ์ ประกอบด้วย หัวข้อข่าว พาดหัวข่าว ความนำ เนื้อหาข่าว ส่วน “เนื้อหาข่าว” หมายถึงการนำเสนอข้อมูล ข่าวสารในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อเสียง สื่อภาพ

สื่อเคลื่อนไหว รูปแบบการนำเสนอเฉพาะของสื่อดิจิทัล กราฟฟิก แอนิเมชัน จำลองเหตุการณ์ สื่ออินเทอร์เน็ต แอคทีฟ และรูปแบบอื่น ๆ ที่เป็นองค์ประกอบสำคัญของข่าว ขณะที่ Haidt (2001) ระบุแนวคิดพื้นฐานจริยธรรมที่บุคคลปฏิบัติมี 2 แนวคิด คือ 1) แนวคิดมุ่งสู่บุคคล คำนึงถึงผู้อื่นเป็นหลักและใช้ความรู้สึกที่มีอัตวิสัยและความรู้สึกผู้อื่นเพื่อการตัดสินใจเลือกสรรเรื่องราว 2) แนวคิดมุ่งเน้นเหตุการณ์ ยึดข้อเท็จจริงเป็นหลัก รายงานอย่างเป็นกลาง ไม่นำอารมณ์ความรู้สึกเข้าเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ ไม่สนใจผลกระทบต่อผู้อื่น ยึดเป็นหลักการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมตามที่ Blatt and Kohberg (1975) ระบุไว้ 3 ระดับคือ 1) จริยธรรมก่อนกฎเกณฑ์ ยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง 2) จริยธรรมตามเกณฑ์ ยึดกฎหมายและระเบียบสังคม และ 3) จริยธรรมเหนือกฎเกณฑ์ หลักนามธรรมสูงกว่าบรรทัดฐานทางสังคมบุคคลจะไม่คำนึงถึงเพียงตนเองและผู้อื่นเท่านั้นแต่มุ่งเน้นให้มีจิตสำนึกสูงสุดเพื่อยกระดับความคิดคนในสังคม

การสื่อข่าวยุคดิจิทัล

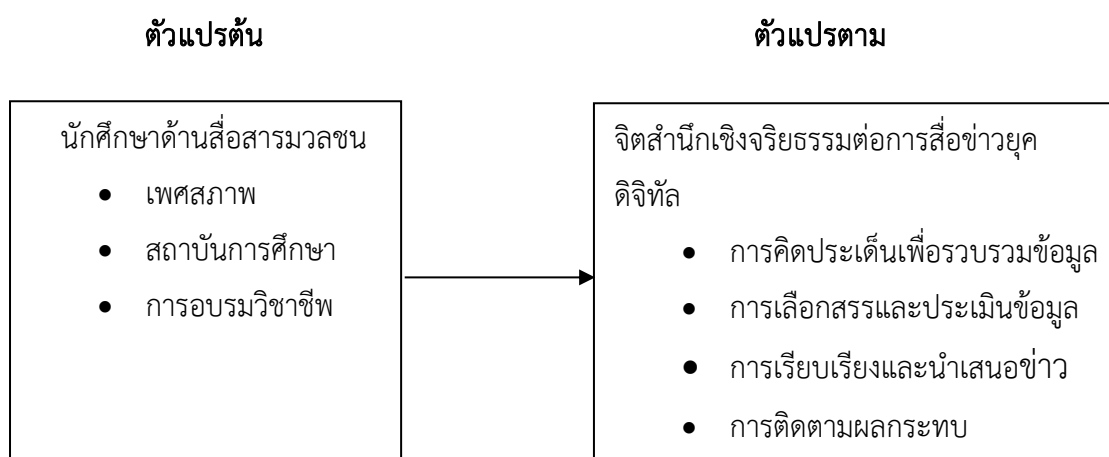
McQuail (2010) ระบุว่า เมื่อมีการปฏิวัติเทคโนโลยี ทำให้ปรับเปลี่ยนกระบวนการผลิตในการทำงาน สื่อมวลชนเป็นระบบดิจิทัล สร้างความแตกต่างทั้งเนื้อหา รูปแบบ ลีลา วิธีการ และรูปแบบการสื่อสาร อีกทั้งพฤติกรรมผู้บริโภคเปลี่ยนแปลงจากเดิม ผสมกับความแตกต่างของบุคคลในอุตสาหกรรมสื่อ ตามทฤษฎีความแตกต่างระหว่างบุคคล ซึ่ง Jah (2019) กล่าวว่า มนุษย์มีความแตกต่างกันทั้งกายภาพและจิตใจ ความแตกต่างในภาษาของผู้ชายและผู้หญิง ซึ่งสังเกตจากการใช้ภาษาและการพูดในชีวิตประจำวัน ทักษะคิดของบุคคลจะสะท้อนออกมาในภาษาที่ใช้ในการพูดของผู้หญิง จะต้องหลีกเลี่ยงการแสดงความรู้สึกหรือความปรารถนาอย่างชัดเจน และแสดงความไม่แน่นอน การพูดเกี่ยวกับผู้หญิง หมายถึง วัตถุที่มีลักษณะทางเพศซึ่งต้องใช้คำอ้อมค้อมและมีบทบาททางสังคมที่สืบเนื่องมาจากผู้ชาย (Lakoff, 1975) ดังนั้น ทักษะคิดที่ส่งผลต่อการรับรู้ทำให้วิธีคิดรวมทั้งการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมเพื่อตัดสินใจในกระบวนการงานข่าวย่อมแตกต่างกัน

การอบรมทางวิชาชีพและการเรียนในสถาบันอุดมศึกษา

สถาบันการศึกษาที่เปิดสอนหลักสูตรนิเทศศาสตร์ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ล้วนบรรจุวิชาเพื่อสอนให้นักศึกษาเรียนรู้จนเกิดความเข้าใจ ตลอดจนมีการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรม ด้วยการออกแบบรายวิชาเพื่อให้เกิดผลลัพธ์การเรียนรู้ (Course Learning Outcome) ให้สอดคล้องกับหลักสูตรการเรียน เพื่อผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพและตรงกับความต้องการทางสังคม เศรษฐกิจและตอบสนองต่อความต้องการของตลาดของผู้ประกอบการทั้งสิ้น ทั้งนี้ปัจจัยสำคัญระหว่างการศึกษา คือ การเข้าร่วมอบรมวิชาชีพกับสมาคมหรือหน่วยงานที่เปิดโอกาสให้นักศึกษาเข้าร่วมอบรมเชิงปฏิบัติการต่าง ๆ ได้แก่ โครงการพิราบน้อย โครงการชมรมผู้ผลิตข่าวออนไลน์ การแข่งขันการตรวจสอบข้อเท็จจริงของโคแฟค ประเทศไทย ดัง Frey (2013) พบว่าเมื่อวิเคราะห์เนื้อหาข่าวที่รายงานผ่านทางเว็บไซต์ Journalen เปรียบเทียบกับ 10 อันดับข่าวเด่นในหน้าแรกที่เสนอผ่าน 4 เว็บไซต์ชั้นนำระดับท้องถิ่นและชาติ นักศึกษาวารสารศาสตร์ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยออสโล (Oslo) และอาแครสฟูส (Akershus) นอร์เวย์ ที่เข้าอบรมกับเว็บไซต์ภาคปฏิบัติ คือ “Journalen” ในปีคริสต์ศักราช 2008-2010 มีการอ้างอิงแหล่งข่าวและเชื่อมโยงข้อมูลเพื่อผลิตข่าวในสื่อมีเดียมีเดียมากกว่าสื่อมวลชน แม้ว่าเมื่อสำเร็จการศึกษานักศึกษาสื่อมวลชนไม่ได้เข้าสู่อุตสาหกรรมข่าวทั้งหมด แต่การผลิต

เนื้อหาในอุตสาหกรรมข่าวสารสร้างรายได้สูง ซึ่ง วิทย์ สิทธิเวคิน (2567) ระบุในรายการ “เศรษฐกิจติดบ้าน” สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสว่า Goldman Sachs ประเมินธุรกิจสายคอนเทนต์ในปีคริสต์ศักราช 2024 มีมูลค่าอุตสาหกรรมอยู่ที่ 8.8 ล้านล้านบาท คิดเป็นเกือบ 50 เปอร์เซ็นต์ของจีดีพี (GDP) ของประเทศไทย ซึ่งในอนาคตมีโอกาสที่อุตสาหกรรมนี้มีมูลค่าเท่ากับจีดีพีของประเทศไทยทั้งหมด บุคคลที่สื่อสารและมีอำนาจในการกระจายข้อมูลแก่ผู้รับสารในวงกว้างเพราะจุดเด่นด้านความเร็วและการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร ดังนั้นเมื่อนักศึกษาก้าวเข้าสู่โลกสื่อสารมวลชนหรือนักสร้างสรรค์เนื้อหาควรต้องทักษะการทำงานและตระหนักถึงหลักจริยธรรมวิชาชีพพร้อมกัน เพื่อสร้างและพัฒนามาตรฐานทางวิชาชีพให้เกิดขึ้นในสังคมข่าวสารยุคดิจิทัล

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

คำจำกัดความเชิงปฏิบัติการ (Operational definitions)

1. จิตสำนึกเชิงจริยธรรมการสื่อข่าวยุคดิจิทัล หมายถึง การรับรู้ทางจริยธรรมการทำงานข่าว ตั้งแต่การคิดประเด็นและการรวบรวมข้อมูล การเลือกสรรและประเมิน การนำเสนอ และการติดตามผลกระทบหลังการเผยแพร่ ได้แก่ ความซื่อสัตย์สุจริต การอ้างอิงแหล่งข่าว ความสมดุลเที่ยงธรรม สิทธิส่วนบุคคล การเคารพในสิทธิความเป็นมนุษย์ การรายงานข่าวตรงตามข้อเท็จจริงผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัล
2. นักศึกษาที่เรียนด้านสื่อสารมวลชน หมายถึง บุคคลที่ศึกษาในหลักสูตรนิเทศศาสตร์ วารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน ทั้งภาคของรัฐและเอกชน
3. การอบรมวิชาชีพ หมายถึง การเข้าร่วมอบรมเชิงปฏิบัติการกับหน่วยงานวิชาชีพ เช่น สถาบันอิศรา สมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย สมาคมนักข่าววิทยุโทรทัศน์ไทย กองทุนสร้างสรรค์สื่อและสังคม ชมรมผู้ผลิตข่าวออนไลน์ ชมรมผู้สื่อข่าวสิ่งแวดล้อม เป็นต้น ตามระยะเวลาที่กำหนดและได้รับวุฒิบัตรหลังการเข้าอบรม

สมมติฐานการวิจัย

1. ความสัมพันธ์ของเพศและสถาบันการศึกษาต่อจิตสำนึกเชิงจริยธรรมการสื่อข่าวสารยุคดิจิทัลของนักศึกษาสื่อสารมวลชนที่เข้าร่วมและไม่เข้าร่วมอบรมทางวิชาชีพ
2. นักศึกษาที่เรียนด้านสื่อสารมวลชนที่เข้าร่วมและไม่เข้าร่วมการอบรมทางวิชาชีพมีจิตสำนึกเชิงจริยธรรมการสื่อข่าวสารยุคดิจิทัลแตกต่างกัน

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเป็นแบบผสมวิธี (Mixed Method Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณโดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามกับนักศึกษาที่เรียนด้านสื่อสารมวลชน และการวิจัยเชิงคุณภาพคือการสัมภาษณ์เชิงลึกและการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือนักศึกษาที่เรียนด้านสื่อสารมวลชนในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน 425 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi Stage Sampling) ด้วยการสุ่มแบบสุ่มชั้นภูมิ และสุ่มตัวอย่างแบบง่าย และการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก ด้วยการเลือกแบบเฉพาะเจาะจงกำหนดว่าต้องเคยผ่านการอบรมวิชาชีพอย่างน้อย 1 หลักสูตร และผ่านการเรียนวิชาการรายงานข่าว จำนวน 25 คน รวมทั้งสิ้น 450 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ เก็บรวบรวมด้วยแบบสอบถามออนไลน์เกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวและจิตสำนึกเชิงจริยธรรมการสื่อข่าวสารยุคดิจิทัลเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า แบบ Likert' Scale มีระดับการวัด 5 ระดับ และการสัมภาษณ์เชิงลึกด้วยคำถามลักษณะสถานการณ์สมมติจำนวน 9 ข้อ โดยออกแบบอิงจากขั้นตอนของกระบวนการสื่อข่าว เพื่อวิเคราะห์การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมการสื่อข่าวสารยุคดิจิทัล

การทดสอบความน่าเชื่อถือ (Reliability) ของแบบสอบถามได้ค่าความสอดคล้องด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) เท่ากับ 0.98 ส่วนการกำหนดคำถามผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ว่าตรงประเด็นและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงบรรยาย ได้แก่ จำนวน ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบความแตกต่างด้านลักษณะประชากรศาสตร์ 2 กลุ่มด้วยค่าสถิติ t -test และค่าสถิติ F -test และวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe) ของกลุ่มประชากรศาสตร์ที่มากกว่า 2 กลุ่มขึ้นไป ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์เชิงลึกและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาวิเคราะห์ร่วมกับกรอบแนวคิดและทฤษฎี ด้ความข้อมูลในลักษณะการวิเคราะห์และพรรณนาตามประเด็นที่กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 การวิจัยเชิงปริมาณ

ในวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ผลการศึกษาความสัมพันธ์ของเพศ สถาบันการศึกษาและการอบรมวิชาชีพ ต่อจิตสำนึกเชิงจริยธรรมการสื่อข่าวสารยุคดิจิทัลของนักศึกษาที่เรียนด้านสื่อมวลชน และวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ผลการศึกษาจิตสำนึกเชิงจริยธรรมของนักศึกษาสื่อมวลชนต่อการสื่อข่าวสารยุคดิจิทัลที่เข้าร่วมและไม่เข้าร่วม การอบรมวิชาชีพ พบว่า ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างเพศ และการอบรมวิชาชีพต่อจิตสำนึกเชิงจริยธรรมการสื่อข่าวสารยุคดิจิทัลของนักศึกษาสื่อมวลชน พบว่า เพศ ค่า $F=8.003$ ที่ระดับนัยสำคัญ .010 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 0.05 แสดงว่าเพศมีความสัมพันธ์กับจิตสำนึกเชิงจริยธรรมการสื่อข่าวสารยุคดิจิทัล ขณะที่ การอบรมพบว่าค่า $F=8.098$ ที่ระดับนัยสำคัญที่ .005 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 0.05 แสดงว่าการอบรมวิชาชีพมีความสัมพันธ์กับจิตสำนึกเชิงจริยธรรมการสื่อข่าวสารยุคดิจิทัล ปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพศกับการอบรมวิชาชีพต่อจิตสำนึกเชิงจริยธรรมการสื่อข่าวสารยุคดิจิทัล พบค่า $F=.110$ ที่ระดับนัยสำคัญที่ .896 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.05 แสดงว่าไม่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพศกับการอบรมต่อจิตสำนึกเชิงจริยธรรมการสื่อข่าวสารยุคดิจิทัล ในตาราง 1

ตาราง 1

ความสัมพันธ์ของเพศและการอบรมต่อจิตสำนึกเชิงจริยธรรมการสื่อข่าวสารยุคดิจิทัลของนักศึกษาสื่อมวลชน

Source	Type III Sum of Squares	df	Mean Square	<i>F</i>	Sig.
Corrected Model	3.045 ^a	5	.609	5.710	.000
Intercept	4261.572	1	4261.527	39954.470	.000
เพศ	1.707	2	.854	8.003	.010
การอบรม	.864	1	.864	8.098	.005
เพศ*การอบรม	.023	2	.012	.110	.896
Error	44.157	416	.107	-	-
รวม	4721.564	424	-	-	.000
Corrected total	47.202	419	-	-	-

a. *R Squared*=.065 (*Adjusted r Squared*=.053)

Scheffe^{a,b,c}

เพศสภาพ	จำนวน	ระดับจิตสำนึกเชิงจริยธรรมการสื่อข่าวยุคดิจิทัล	
		1	2
1.ชาย	128	-	3.4383
2.หญิง	195	3.3113	-
3.กลุ่มหลากหลายทางเพศ	102	3.3352	-
sig.		.381	1.000
รวม	425		

** มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันการศึกษาและการอบรมวิชาชีพต่อจิตสำนึกเชิงจริยธรรมการสื่อข่าวดิจิทัลของนักศึกษาด้านสื่อมวลชน พบว่า สถาบันการศึกษา ค่า $F=6.753$ ที่ระดับนัยสำคัญ .000 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 0.05 แสดงว่าสถาบันการศึกษามีความสัมพันธ์กับจิตสำนึกเชิงจริยธรรมการสื่อข่าวดิจิทัล ขณะที่การอบรมพบว่าค่า $F=6.525$ ที่ระดับนัยสำคัญที่ .010 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 0.05 แสดงว่า การอบรมวิชาชีพมีความสัมพันธ์กับจิตสำนึกเชิงจริยธรรมการสื่อข่าวดิจิทัล ขณะที่ปฏิสัมพันธ์ระหว่างสถาบันการศึกษากับการอบรมวิชาชีพต่อจิตสำนึกเชิงจริยธรรมการสื่อข่าว พบค่า $F=2.181$ ที่ระดับนัยสำคัญ .023 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 0.05 แสดงว่า มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างสถาบันกับการอบรมต่อจิตสำนึกเชิงจริยธรรมการสื่อข่าวดิจิทัล ดังปรากฏในตาราง 2

ตาราง 2

ความสัมพันธ์ของสถาบันการศึกษาและการอบรมต่อจิตสำนึกเชิงจริยธรรมการสื่อข่าวดิจิทัลของนักศึกษาสื่อมวลชน

Source	Type III Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Corrected Model	11.490 ^a	19	.605	6.773	.000
Intercept	2137.813	1	2137.813	23945.052	.000
สถาบันการศึกษา	.603	9	.603	6.753	.000
การอบรม	5.243	1	.583	6.525	.010
สถาบัน*การอบรม	1.752	9	.195	2.181	.023
Error	37.712	400	.089	-	-
รวม	4721.564	425	-	-	-
Corrected total	47.202	420	-	-	-

a. R Squared=.243 (Adjusted r Squared=.207)

Scheffe^{a,b,c}

สถาบันการศึกษา	จำนวน	ระดับจิตสำนึกเชิงจริยธรรมการสื่อข่าวดิจิทัล			
		1	2	3	4
1. มหาวิทยาลัย ก	40	3.0940	3.0940	-	-
2. มหาวิทยาลัย ข	61	3.2669	3.2669	-	-
3. มหาวิทยาลัย ค	45	3.3219	3.3219	3.3219	3.3219
4. มหาวิทยาลัย ง	34	2.7001	-	-	-
5. มหาวิทยาลัย จ	66	-	3.2170	3.2170	3.2170
6. มหาวิทยาลัย ฉ	51	3.3359	3.3359	3.3359	3.3359
7. มหาวิทยาลัย ช	42	3.3189	3.3189	3.3189	3.3189
8. มหาวิทยาลัย ซ	24	-	-	3.5266	3.5266
9. มหาวิทยาลัย ด	34	-	3.4184	3.4184	3.4184
10. มหาวิทยาลัย ต	28	-	-	-	3.6397
Sig.	-	0.64	.030	.218	.035
รวม	425				

** มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ข้อมูลทั่วไปของนักศึกษาที่เรียนด้านสื่อมวลชน พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 138 คน คิดเป็นร้อยละ 30.60 มีอายุ 21-23 ปี จำนวน 236 คน คิดเป็นร้อยละ 52.60 เข้าร่วมอบรมวิชาชีพ จำนวน 193 คน คิดเป็นร้อยละ 45.40 ไม่ได้เข้าร่วมอบรมวิชาชีพ จำนวน 232 คน คิดเป็นร้อยละ 54.60 หัวข้อการอบรมวิชาชีพ คือ จริยธรรมวิชาชีพสื่อ จำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 38.86 และเทคนิคการผลิตเนื้อหาสำหรับยุคดิจิทัล จำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 33.68

จิตสำนึกเชิงจริยธรรมการสื่อข่าวยุคดิจิทัลของนักศึกษาที่เรียนด้านสื่อมวลชนโดยรวม พบว่า อยู่ระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.34 โดยผู้ที่เข้าอบรมวิชาชีพ มีค่าเฉลี่ย 3.28 ส่วนผู้ไม่เข้าร่วมอบรมวิชาชีพ มีค่าเฉลี่ย 3.39 เมื่อทดสอบความแตกต่างของจิตสำนึกการสื่อข่าวยุคดิจิทัลของผู้ที่เข้าร่วมอบรมและไม่เข้าร่วมอบรม พบว่า แตกต่างกัน ($t = (t_{424} = 3.297 \ p < 0.01)$)

เมื่อพิจารณาจิตสำนึกเชิงจริยธรรมการสื่อข่าวยุคดิจิทัลของนักศึกษาที่เรียนด้านสื่อมวลชนที่เข้าร่วมอบรมวิชาชีพ แยกรายด้าน พบว่า มี 2 ด้าน ที่อยู่ในระดับมาก คือ การคิดประเด็นเพื่อรวบรวมข้อมูล โดยมีค่าเฉลี่ย 3.89 และการรายงานและการนำเสนอข่าว โดยมีค่าเฉลี่ย 3.54 ตามลำดับ ขณะที่จิตสำนึกเชิงจริยธรรมการสื่อข่าวยุคดิจิทัลของนักศึกษาที่เรียนด้านสื่อมวลชนที่ไม่เข้าร่วมอบรมวิชาชีพ เมื่อเพียง 1 ด้านที่อยู่ในระดับมาก คือ การรายงานและการนำเสนอข่าว โดยมีค่าเฉลี่ย 3.56 ส่วนการคิดประเด็นเพื่อรวบรวมข้อมูล การคัดเลือกและตรวจสอบข้อมูล และการติดตามผลกระทบ ทั้งหมดอยู่ในระดับปานกลาง

ส่วนที่ 2 การวิจัยเชิงคุณภาพ

การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมเพื่อตัดสินใจในการสื่อข่าวยุคดิจิทัล จากสถานการณ์สมมติ 9 ข้อ พบว่า นักศึกษาด้านสื่อสารมวลชน ส่วนใหญ่แสดงความคิดเห็นเป็นทิศทางเดียวกันว่า การตัดสินใจในทุกขั้นตอนตั้งแต่ การรวบรวมข้อมูล การคัดเลือก การรายงานและผลกระทบหลังการเผยแพร่ ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ ปัจจัยด้าน เศรษฐกิจ ครอบครัวและความสัมพันธ์กับผู้ที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้การให้เหตุผลสำหรับการคิดประเด็นและรวบรวม ข้อมูล เพื่อนำเสนอข่าว นักศึกษาทั้งหมดระบุเหมือนกันว่า ผู้สื่อข่าวจะต้องมีการตรวจสอบข้อมูลจากแหล่งข่าว อย่างถี่ถ้วนและรอบคอบทุกครั้ง หากไม่แน่ใจหรือยังไม่มีข้อสรุป ไม่ควรด่วนนำเสนอข่าวออกไป เพราะอาจมี ข้อมูลผิดพลาดที่ทำให้ผู้รับสารเกิดความเข้าใจผิด ตลอดจนส่งผลกระทบต่อบุคคลหรือผู้ที่เกี่ยวข้องในข่าวได้ ส่วนการเลือกสรรและประเมินคุณค่าข่าว ไม่ควรยึดเพียงความต้องการของกระแสสังคมเท่านั้น แม้ว่ายุคดิจิทัล ความเร็วจะกลายเป็นเกณฑ์สำคัญที่ผู้ประกอบการวิชาชีพที่จะต้องคำนึงถึงก็ตาม สิ่งสำคัญที่สุดคือ ต้องพิจารณา ว่าข่าวสารที่จะนำเสนอเหล่านั้นเกิดประโยชน์แก่ผู้รับสารให้มากที่สุด

การอภิปรายผล

ผู้วิจัยนำประเด็นสำคัญมาอภิปรายตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

สำหรับวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเพศ สถาบันการศึกษาและการอบรม วิชาชีพต่อจิตสำนึกเชิงจริยธรรมการสื่อข่าวยุคดิจิทัล พบว่า สถาบันการศึกษาและการอบรมวิชาชีพมีความสัมพันธ์ต่อจิตสำนึกเชิงจริยธรรมการสื่อข่าว ขณะที่เพศของนักศึกษาไม่มีความสัมพันธ์ต่อจิตสำนึกเชิง จริยธรรมการสื่อข่าว สอดคล้องกับมหาวิทยาลัยแต่ละแห่ง จะมีการกำหนดหลักสูตรเพื่อผลิตบัณฑิตออกสู่ ตลาดแรงงาน โดยอาศัยแนวทางการจัดทำหลักสูตรที่มุ่งผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน ด้วยการจัดการความรู้ เป็นแนวทางการแสวงหา และสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตร ต้องมาจากการวิเคราะห์ความ ต้องการจำเป็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การกำหนดระดับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง (Expected Learning Outcome-ELOs) การออกแบบหลักสูตรกำหนดเนื้อหาโครงสร้างของรายวิชา (Course Learning Outcome-CLOs) การจัดทำผลการเรียนรู้ระดับบทเรียน (LLOs) การจัดทำแนวทางการประเมินคุณภาพ ผู้เรียน กระบวนการพิพากษ์หลักสูตร การเข้าสู่กระบวนการของกรรมการวิชาการและสภามหาวิทยาลัย การรับรองหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้จนกระทั่งการประเมินการใช้หลักสูตรเพื่อปรับปรุงหลักสูตร (มานะ สิ้นธุระพานนท์ และนันทยา บุญทองแสน, 2567) ทั้งนี้ จิตติมา ญาณะวงษา, สมเกียรติ อินทสิงห์, สุนีย์ เงินยวง และน้ำผึ้ง อินทะเนตร (2564) ระบุว่า การพัฒนาหลักสูตรและจัดทำหลักสูตรที่เน้นผลลัพธ์ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ ผลลัพธ์และการประเมินผล การออกแบบผลลัพธ์การเรียนรู้ตั้งต้นจากวิสัยทัศน์และพันธกิจของ สถาบันไปสู่วัตถุประสงค์ของหลักสูตร ผลลัพธ์การเรียนรู้ระดับหลักสูตรและระดับรายวิชา นำผลลัพธ์การ เรียนรู้ มาออกแบบรายวิชา วางแผนการสอน วิธีการสอน และการวัดและประเมินผล โดยคำนึงถึงการ เชื่อมโยงผลลัพธ์การเรียนรู้ระดับหลักสูตรกับรายวิชา แนวคิดการศึกษาที่เน้นผลลัพธ์ไม่เพียงแต่ช่วย ปรับเปลี่ยนผลลัพธ์ของการจัดการศึกษา แต่ยังช่วยพัฒนากำลังคนขั้นสูงที่มีความรู้ความสามารถ เฉพาะทาง

อีก ดังนั้น ความสำคัญของการศึกษาที่มุ่งเน้นผลลัพธ์ ซึ่งเป็นการออกแบบหลักสูตรบนพื้นฐานของผลการเรียนรู้ที่คาดหวังจะบรรลุผล จะมีความสำคัญต่อผู้เรียนเมื่อสำเร็จหลักสูตรการศึกษา (อัญชลี ไสยวรรณ, 2565, วาริรัตน์ แก้วอุไร, 2564) ทำให้นักศึกษาที่เรียนด้านสื่อมวลชนที่ผ่านการเรียนตามหลักสูตรและผ่านการอบรมทางวิชาชีพ มีหลักคิดและการให้เหตุผลเชิงคุณธรรมในการสื่อสารยุคดิจิทัล ตามสถานการณ์ทางสังคมและเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงได้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 จิตสำนึกเชิงจริยธรรมการสื่อสารยุคดิจิทัลของนักศึกษาที่เรียนด้านสื่อมวลชนที่เข้าร่วมและไม่เข้าร่วมอบรมวิชาชีพ พบว่า นักศึกษาที่เรียนด้านสื่อมวลชนทั้งหมดมีระดับจิตสำนึกเชิงจริยธรรมโดยรวมอยู่ระดับปานกลาง สอดคล้องกับงานวิจัยของ Frey (2013) ซึ่งระบุว่า นักศึกษาด้านวารสารศาสตร์ที่เข้าอบรมวิชาชีพมีการอ้างอิงแหล่งข่าวและนำข้อมูลมาเชื่อมต่อการผลิตเนื้อหาเพื่อนำเสนอในเว็บไซต์ภาคปฏิบัติมากกว่าสื่อมวลชนที่นำเสนอเนื้อหาในเว็บไซต์ขั้นนำระดับท้องถิ่นและระดับชาติ ขณะเดียวกัน Cleary (2006) ยังพบว่า การอบรมวิชาชีพเป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาการทำงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยเฉพาะทักษะการคิดประเด็นข่าว ทักษะการทำข่าวและจริยธรรมการสื่อสาร นอกจากนี้ Reus and Becker (1993) พบว่าการอบรมวิชาชีพเป็นทางเลือกเพื่อฝึกฝนสื่อให้มีความเชี่ยวชาญขึ้นในอนาคต ซึ่ง Tulloch and Mas (2018) ระบุว่า การทบทวนวรรณกรรมการเรียนรู้ด้านสื่อมวลชนให้ความสำคัญกับความสร้างสรรค์ การออกแบบหลักสูตรและปรับวิธีการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของสื่อที่มีการแข่งขันกันอย่างรุนแรง โดยมีมุมมองว่าการเรียนในทฤษฎีทางไกลการทำงานจริง จึงจัดโครงการฝึกงานโดยจัดทำสำนักข่าว พบว่านักศึกษาที่เข้าอบรมสามารถปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมายและปรับตัวเข้ากับการปฏิบัติงานจริงที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วภายในองค์กรข่าว เมื่อพิจารณารายด้านตามขั้นตอนการสื่อสารดิจิทัล พบว่านักศึกษาที่เข้าอบรมวิชาชีพ จิตสำนึกเชิงจริยธรรมด้านการคิดประเด็นเพื่อรวบรวมข้อมูลระดับสูง การคัดเลือกและประเมินข้อมูลระดับปานกลาง การรายงานและนำเสนอระดับสูง และด้านการติดตามผลกระทบระดับปานกลาง ขณะที่นักศึกษาที่ไม่เข้าร่วมอบรมวิชาชีพ จิตสำนึกด้านการคิดประเด็นเพื่อรวบรวมข้อมูลระดับปานกลาง การคัดเลือกและประเมินข้อมูลระดับปานกลาง การรายงานและนำเสนอระดับสูง และด้านการติดตามผลกระทบระดับปานกลาง แต่จะพบว่านักศึกษาทั้งสองกลุ่มมีค่าเฉลี่ยด้านการรายงานและนำเสนอข่าวระดับสูง ซึ่งเป็นขั้นตอนสำคัญของการสื่อสารที่ผ่านการคิดประเด็นกลั่นกรองคัดเลือกจากผู้ผลิตเนื้อหามาแล้ว ทั้งการสื่อสารแบบดั้งเดิมจนถึงการสื่อสารดิจิทัล

สอดคล้องกับ Cui and Liu (2017) และ Anderson and Egglestone (2012) ซึ่งให้ความสำคัญต่อขั้นตอนการกลั่นกรองและประเมินคุณภาพข่าวก่อนนำเสนอสู่สาธารณชนผู้รับสาร ที่ยึดเป็นหลักของกองบรรณาธิการในการคัดเลือกและประเมินข้อมูลข่าวสารอย่างสุจริต เที่ยงธรรมและเพิ่มคุณภาพของการรายงานและนำเสนอข่าว อีกทั้ง สุกัญญา ติระวณิช (2537) ระบุว่าแนวคิดพื้นฐานจริยธรรมสื่อมวลชนว่าจะปฏิบัติหน้าที่ยึดจริยธรรมทางวิชาชีพเพื่อสนับสนุนทุกขั้นตอนการสื่อสาร ขณะเดียวกัน กฤษฎาภรณ์ รุจิธำรงกุล (2558) พบว่า นักศึกษามีการใช้จิตสำนึกด้านจริยธรรมมากที่สุด โดยแนวทางการพัฒนาความเป็นคนดีมีคุณธรรมควรพัฒนาอย่างต่อเนื่องคือ ความซื่อสัตย์ การมีสำนึกรับผิดชอบตนเอง ทำสิ่งที่ถูกต้องต่อตนเองและ

ผู้อื่น เคารพในกฎระเบียบ เมื่อพิจารณาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมต่อการสื่อสาร พบว่า เห็นพ้องเป็นทิศทางเดียวกันกล่าวคือ ควรตรวจสอบให้แน่ใจก่อนเผยแพร่ข่าวสารเพื่อไม่ให้เกิดเข้าใจผิด และส่งผลกระทบต่อผู้เกี่ยวข้อง หากเกิดข้อผิดพลาดต้องรีบแก้ไขทันที การประเมินคุณค่าเน้นประโยชน์แก่ผู้รับสารมากกว่ากระแสสังคม แม้จะมีเงื่อนไขธุรกิจก็ตาม การรายงานต้องคำนึงถึงสิทธิส่วนบุคคล ที่จะส่งผลกระทบต่อผู้กระทำผิดที่เป็นเยาวชนและครอบครัว สอดคล้องกับแนวคิด Haidt (2001) และ Kohlberg (1975) กล่าวว่า การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมตามกฎหมายที่ยึดกฎหมายและระเบียบสังคม คล้ายแนวคิดที่มุ่งต่อเหตุการณ์ที่ยืดข้อเท็จจริงมุ่งให้ข่าวสารถูกต้อง ครบถ้วนและรอบด้าน ตระหนักถึงจริยธรรมทางวิชาชีพและมีจริยธรรมเชิงพาณิชย์ที่ยึดความถูกต้องโดยไม่คำนึงถึงผลตามมา (Soloviev, 2018; Hill, 2013; Bocrchert & Stewart, 1986; Makedon, 2009) และ Pathak and Imperiali (1997) ระบุว่า การกระทำก่อให้เกิดผลที่ต้องการและพึงปรารถนาจากความต้องการของตนเองและกลุ่ม ซึ่งข้อบังคับว่าด้วยจริยธรรมแห่งวิชาชีพสมาคมมวลชนแห่งชาติ (2567) ระบุว่าต้องยึดข้อเท็จจริง ความถูกต้องและครบถ้วน กรณีที่มีการนำเสนอข่าวที่ผิดพลาดต้องลงพิมพ์ข้อแก้ไขข้อผิดพลาดโดยไม่ชักช้า รวมถึงพึงละเว้นการล่วงละเมิดสิทธิส่วนบุคคล

ซึ่ง Conway and Groshek (2008) พบว่า แม้จะเรียนสื่อมวลชนเหมือนกันแต่การรับรู้ด้านจริยธรรมแตกต่างกัน ผู้เรียนวารสารศาสตร์จะรับรู้ด้านจริยธรรมมากกว่าสาขาอื่น ๆ เพราะมีปรัชญาการทำงานเน้นการรับใช้สังคม ทั้งนี้บุญสม หรรษาศิริพจน์ (2542) กล่าวว่า จิตสำนึกคือความรู้สึกนึกคิดภายในบุคคลที่เกิดขึ้นด้วยการเรียนรู้ ผู้มีจิตสำนึกจะประพฤติปฏิบัติอย่างเหมาะสมและใช้จิตสำนึกของตนเพื่อประโยชน์ แต่ไม่ได้หมายความว่า เมื่อออกไปปฏิบัติงานแล้ว ผู้ที่ผ่านการอบรมจะยังคงมีจิตสำนึกเชิงจริยธรรมตลอดไป เพราะมีงานวิจัยหลายชิ้นพบว่าจิตสำนึกเชิงจริยธรรมของบุคคลเปลี่ยนแปลงได้จากหลายปัจจัย ดังที่ บุญผา บุญสมสุข อานิก ทวีชาติและอรรธญา พิกุลพารุ่งโรจน์ (2558) พบว่า ผู้ผลิตสื่อทั้งสื่อดั้งเดิมและสื่อใหม่ล้วนละเลยจริยธรรม จากปัจจัยหลายประการ เช่น บริบทการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม เทคโนโลยี แนวคิดวิชาชีพสื่อมวลชน เจ้าของและวัฒนธรรมองค์กรสื่อ กระบวนการทำงาน ทิศนคติระหว่างผู้ส่งสารและรับสาร การกำกับและควบคุมสื่อ หากได้รับการฝึกฝนและปฏิบัติด้วยการเรียนรู้จากกรณีศึกษาที่เป็นเรื่องจริงและเรื่องสมมติ ความสามารถในการตัดสินใจเชิงจริยธรรมของผู้ผลิตสื่อจะเพิ่มขึ้น รวมทั้ง Lee and Coleman (2016) บ่งชี้ว่า ผู้สื่อข่าวมีความสามารถในการตัดสินใจเชิงจริยธรรมในระดับสูงแต่ไม่ได้ปฏิบัติตามหลักจริยธรรม เพราะช่องว่างระหว่างแรงจูงใจและพฤติกรรมทางจริยธรรม มักคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงทางสังคม จากพฤติกรรมทางจริยธรรมทั้งด้านดีและไม่ดี เช่นเดียวกับนักศึกษาที่เรียนสื่อมวลชนเมื่อต้องตัดสินใจเชิงจริยธรรมมักคำนึงถึงกลุ่มอ้างอิงทางสังคมหลายกลุ่ม ทั้งครอบครัว เพื่อนและกลุ่มคนที่อยู่ในสังคมรอบตัว เพราะการดำเนินชีวิตแต่ละวันย่อมมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันกับกลุ่มอ้างอิงหลายด้าน ขณะที่ กาญจนา แก้วเทพและสมสุข หินวิมาน (2551) กล่าวว่าอุดมการณ์ไม่ใช่ตัวแนวคิด หากแต่เป็นชุดความคิดหรือกรอบวิธีคิดซึ่งปัจเจกบุคคลใช้เพื่อเข้าใจตนเอง โลกและสังคม ดังนั้นหากปัจเจกชนอยู่ใต้กรอบอุดมการณ์แตกต่างกัน วิธีคิดหรือความเข้าใจความเป็นไปและสิ่งรอบตัวก็จะแตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากผลการวิจัย พบว่า การอบรมวิชาชีพเป็นปัจจัยสำคัญที่เสริมให้การทำงานด้านสื่อสารมวลชนมีจริยธรรมทางวิชาชีพเพิ่มขึ้น ดังนั้นสถาบันการศึกษาและสมาคมวิชาชีพ ควรจัดโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ หัวข้อที่เกี่ยวข้องกับการทำงานสื่อให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในด้านสังคม เศรษฐกิจและเทคโนโลยี เพื่อให้นักศึกษาเกิดผลลัพธ์การเรียนรู้และนำองค์ความรู้มาใช้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไปในอนาคต การออกแบบหลักสูตรรายวิชา ของสถาบันการศึกษา ควรมีการบรรจุประเด็นจริยธรรมอย่างเป็นระบบ พร้อมกำหนดการประเมินผลที่ชัดเจน เพื่อให้นักศึกษาเข้าใจเห็นความสำคัญของการทำงานด้านสื่อที่ต้องมีจริยธรรมทางวิชาชีพ

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งนี้ศึกษาเฉพาะผู้เรียนด้านสื่อสารมวลชนเท่านั้น แต่ปัจจุบันผู้ที่เข้ามาในธุรกิจการสร้างสรรค์เนื้อหาจากหลากหลายสาขา ดังนั้นจึงควรศึกษาทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพในประเด็นเดียวกับหลักสูตรการเรียนสาขาอื่นด้วย นอกจากนั้นควรมีการศึกษาประเด็นอื่นกับผู้บริหารองค์กรข่าวและสื่อมวลชนที่ต้องเผชิญความรุนแรงกับการแข่งขันทางธุรกิจในรูปแบบและสถานการณ์ที่แตกต่างกัน ที่ล้วนส่งผลต่อการปฏิบัติงานข่าวทั้งสิ้น

เอกสารอ้างอิง

- กฤษฎาภรณ์ รุจิรธำรงกุล. (2558). อิทธิพลด้านจิตสำนึกคุณธรรม ความถูกต้องและความพึงพอใจของอาจารย์ และนักศึกษาสายงานบริหารธุรกิจ. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี*, 4(2), 84-84.
- กาญจนา แก้วเทพ และสมสุข หินวิมาน. (2551). *สายธารแห่งนักคิด ทฤษฎีการเมืองกับสื่อสารการศึกษา*. ภาพพิมพ์.
- เจ้าอธิการบุญช่วย อึ้งวงศ์. (2563). กลยุทธ์ในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม สำหรับนักเรียนประถมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา สกลนคร เขต 1. *วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณ์*, 7(1), 160-171.
- ชัยพร เหลืองเหล่, ประยูร แสงใส และเอกฉัตร จารุเมธิชน. (2558). บทบาทของสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมแก่นักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1. *วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณ์*, 2(2), 15-28.
- ฐิติมา ญาณะวงษา สมเกียรติ อินทสิงห์ สุนีย์ เงินยวง และน้ำผึ้ง อินทะเนตร. (2564). หลักสูตรที่เน้นผลลัพธ์: แนวทางใหม่สำหรับหลักสูตรอุดมศึกษา. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลย์สงคราม*, 15(2), 279-291.

- ทองพล มุขรักษ์, บำรุง ศรีนวลปาน, ชวัลรัตน์ ศรีนวลปาน และกรกฎ จำเนียร. (2566). จริยธรรมและจรรยาบรรณของสื่อในสังคมไทยในการนำเสนอข่าวคดีจิตพิสัยศึกษา การกราดยิงหนองบัวลำภู, คดีน้องชมพู่และคดีแดงโม ความท้าทายที่ยังมีปัญหาวารสารวิชาการบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช, 1(1), 54-66.
- บุญสม หาราชศิริพนธ์. จิตสำนึก. วารสารวิชาการสภาอาจารย์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 4(1), 71-73.
- บุปผา บุญสมสุข อาณิก ทวีชาชาติ และอรรธญา พิกุลพารุ่งโรจน์. (2558). เกณฑ์การตัดสินเชิงจริยธรรมสื่อมวลชนไทย. อิศราปริทัศน์, 4(7), 7-22.
- ประภาศรี สีหะอำไพ. (2543). พื้นฐานการศึกษาศาสนาและจริยธรรม. โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มานะ สิ้นธวงศานนท์ และนัฐยา บุญกองแสน. (2567). การจัดทำหลักสูตรเพื่อมุ่งผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน (OBE) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล. วารสารวิทยาลัยราชสีมา, 17(2), 470-482.
- วิทย์ สิทธิเวคิน. (2567). Content Creator อาชีพสร้างเงินในยุคดิจิทัล. <https://www.youtube.com/watch?v=kU-n7lMoUM>.
- วาริรัตน์ แก้วอุไร. (2564). การพัฒนาหลักสูตรจากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สภาสื่อมวลชนแห่งชาติ. (2567). ข้อบังคับว่าด้วยจริยธรรมแห่งวิชาชีพสื่อมวลชน. [https://www. Press council.or.th/rule/6126](https://www.presscouncil.or.th/rule/6126)
- สุกัญญา ตีระวนิช. (2537). กฎหมายและจริยธรรมสื่อมวลชน หน่วยที่ 8-15. อรุณการพิมพ์.
- สุทธิชัย หยุ่น. (2555). อนาคตของข่าว. ดับบลิวพีเอส (ประเทศไทย).
- อัญชลี ไสยวรรณ. (2565). การพัฒนาที่มุ่งเน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ที่คาดหวัง (OBE). เอกสารประกอบการอบรมเชิงปฏิบัติการ. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- Aindravudh. (2024). AP is laying off 8% of its staff to accelerate its digital transformation. <https://thethaiger.com/th/news/1286110/>
- Anderson, P. J., & Egglestone, P. (2012). The development of effective quality measure relevant to the practice of BBC news journalism online. *Journalism*, 13(7), 923-941.
- Avil'es et al. (2004). Journalists at digital television newsroom in Britain and Spain: Workflow and multi-skill in a competitive environment. *Journalism Studies*, 5(1), 87-100. [In Thai]
- Blatt, M. M., & Kohlberg, L. (1975). The effect of classroom moral upon children's level of moral judgment, *Journal of Moral Education*, 4(12), 129-161.
- BenarNews. (2024). Media workers crisis: Over 300 people were laid off in the first half of 2024 alone. <https://www.benarnews.org/thai/news/th-feature-media-disruption-06272024070940.htm>
- Bocrchert, D. M., & Stewart, D. (1986). *Exploring ethics*. Collier Macmillan.

- Cleary, J. (2006). From the classroom to newsroom: Professional development in broadcasting journalism. *Journalism and Mass Communication Educator*, 61(3), 254-266.
- Conway, M., & Groshek, J. (2008). Ethics gaps and ethics gains: Differences and similarities in journalism student's perceptions of plagiarism and fabrication. *Journalism and Mass Communication Educator*, 63(2), 127-145.
- Cui, X., & Liu, Y. (2017). How does online news curate linked sources?: A content analysis of three online news media. *Journalism*, 18(7), 852-870.
- Giel, R. H. (2002). The learning curve: Are news organizations failing their best and brightest. Speech Presented for the Reed Sarratt Lecture, School of Journalism and Mass Communication. University of North Carolina at Chapel Hill.
- Frey, E. (2013). Renegotiating online news: Journalism in the classroom. *Nordicom Review*, 34(1), 17-31
- Haidt, J. (2001). The emotional dog and its rational tail: A Social intuitionist approach to moral judgment. *Psychological Review*, 108(4), 814-834.
- Hill, T. E. Jr. (2013). Virtue, rules and justice: Kantian aspirations. *Philosophy in Review*, 33(4), 298-300.
- Jha, K. H. (2019). Theory of Dominance and Difference (A Study of Language and Gender). *International Journal of Innovations in TESOL and Applied Linguistics*, 5(1), 1-7.
- Kohlberg, L., & Elfenbein, D. (1975). The development of moral judgment concerning capital punishment. *American Journal of Orthopsychiatry*, 45(4), 614-640.
- Lakoff, R. (1975). *Language and Woman's Place*. Harper & Row.
- Lee, A. M., & Coleman, R. (2016). From thinking to doing: Effect of different social norms on ethical behavior in journalism. *Journal of Media Ethics*, 31(2), 72-85.
- Makedon, A. (2009). Ethical perspectivism and practical perspectives in the classroom. *The Roundtable* [Peer-Reviewed Scholarly Electronic Publication of the Society for the Philosophical Study of Education. 2(1), 56.
- McQuail, D. (2010). *McQuail's mass communication theory*. (6th ed). Sage Publications.
- Pathak, R., & Imperiali, B. (1997). A dual affinity tag on the 64-kDa Nlt1p subunit allows the rapid characterization of mutant yeast oligosaccharyl transferase complexes. *ArchBiochem Biophys*. 338(1), 1-6.

- Reus, G., & Becker, L. B. (1993). The European community and professional journalism training. *Journalism Educator*, 47(4), 4-12.
- Soloviev, E. Yu. (2018). Immanuel Kant: The ethical response to the challenge of the secularization era. *Russian Studies in Philosophy*, 56(4), 277–295.
- Tulloch, C. D., & Mas, I. M. L. (2018). The classroom is the newsroom: CNA: A wire service journalism training model to bridge the theory versus practice dichotomy. *Journalism & Mass Communication Educator*, 73(1), 37-49.
- Yonelinas, A. P. (2001). Consciousness, control and confidence: The 3CS of recognition memory. *Journal of Experimental Psychology*, 130(3), 360-379.